

# NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Teč XIII.

V Ljubljani v sredo 18. aprila 1855.

List 31.

## Naznanilo.

Kaj, kak? k. krajnska kmetijska družba že več let brzi Eurčila deli murbine drevesa maloprem ožrno tje etom in učiteljem ljudskih šol na Krajnska, tako hoče zdaj za pomnoženje in povzdigo sadjoreje tem tudi brez plačila dajati divjakov iz svojega verta.

To dá podpisani odbor vsim malopremožnim kmetom in pa učiteljem po deželi s tem pristavkom naznanje, da naj vsakdo, ki želi divjakov zastonj dobiti, se oglasi pri gosp. dr. Strupi-u na društvenem vertu na spodnjih Poljanah.

Pri ti priliki se tudi naznanilo ponavlja, da se murve in cepljene sadne drevesa vseskozi po določeni ceni na družbinem vertu dobivajo.

Glavni odbor c. k. krajnske kmetijske družbe v Ljubljani 12. aprila 1855.

## Koliko sol goveji živini pri pitanju tekne.

Gosp. Lanner na Koroškem slovi kot eden prvih živinorejcev našega cesarstva. On je izredil že tišuč in tišuč lepo pitanih goved, in je skusil več, kot sto družih živinorejcev skupej. Med mnogimi drugimi skušnjami je napravil tudi le-to, da bi se prepričal: koliko zdá sol pri pitanju goveje živine.

Dvema medloma volama, ki sta vagala okoli 7 centov mesarske teže, je dajal le dvakrat na teden zvečer po 3 lote soli (vsakemu) skozi 2 tedna; povžila sta skupaj ta čas na dan okoli 34 funtov žlahnega sená. — Potem jima je skozi 10 dni vsaki dan 3 lote soli dajal, in že sta za toliko raje jedla, da sta na dan povžila 40 funtov sená; še 9 dni potem jim je vsaki dan ravno tisto meró soli dajal, in snedla sta ta čas po 46 funtov sená; ravno to mero soli (vsaki dan 3 lote) jima je dajal še skoz 11 dni, in še raje sta jedla, tako, da sta potrebovala 51 funtov merve na dan. — Potem jima je dajal skoz 18 dni dvakrat na dan po 3 lote soli in pri ti meri (6 lotov soli na dan) sta prišla na blizo 56 funtov sená na dan. Ko jima pa je skoz naslednjih 5 dni po trikrat na dan 3 lote soli dajal, sta pa snedla le 51 funtov sená. Ta mera (9 lotov na dan) je tedaj prevelika bila, in začel jima je spet le po 2 lota na dan skoz 16 dni dajati, in spet sta, kakor popred, snedla na dan nekaj čez 51 funtov merve.

Iz tega se vidi, da vsakdanji povžitek klaje se je od 34 funtov sená po soli, enkrat na dan dajani, pomnožil na 51 funtov, — pri dvakrat na dan dajani pa na 56 funtov, — ko pa je začel trikrat na dan (po 3 lote vsakbart) soli jima dajati, sta manj jedla in le 51 funtov sená povžila.

Kaj pa sledi iz teh natanko izpeljanih skušinj? Pervič to, da sol veliko veliko pomaga živino rediti in spitati, ker pomaga želodcu, da hitreje in bolj popolnoma prekuhuje klajo, zlasti pa grobo, terdo seno ali slamo. Drugič pa, da kakor prava mera soli je živini tečna, je nasproti preobilna le potrata in še škoda.

## Nekaj od obdelovanja vinogradov in od pridelovanja vina.

(Konec.)

### III.

*Da se vino, kar je nar bolj moč, v dnar spravi.*

Le skerbite vinoredniki, da boste veliko in prav dobrega in žlahnega blaga pridelali; dobro blago se bo lahko in dobro prodalo; le skažene, vodene kapljice se ljudje bojé. In zdaj je to treba tolikanj bolj skerbeti, ker so iz družih krajev in dežel, iz Avstrijanskega, Ogerskega in Horvaškega dobremu blagu vse poti odperte. Če ne boste posebno, in še bolj od doslej dobrega blaga v prodaj stavili, kupca ne bo, razun v sili, ko vina drugod zavolj tertne bolezní zmanjkuje. Naj nobeden ne reče: „Če ga ne bom mogel prodati, ga bom pa sam pil“ — takošna kupčija pa pelje na kant. Dragi naši Dolenci in vinogradniki! verjemite, da veliko več od doslej bi vi lahko vina prodali in boljše stali, če bi le prav hotli. To bodi pa tudi našim dragim sosedom Vipavcom in spodnjim Štajarcom rečeno, in vsim, kateri so dozdej po ne dobri navadi grojzdje brali in bi z boljšo navado lahko boljšega, in s pravo umnostjo ga tudi več lahko napravili.

### IV.

*Drugih svojih pridelkov zraven vina ne zanemarjati.*

Kjer vino raste, je življenje v marsikakošnem oziru prijetniše memo družih krajev. Pa vino tudi marsikoga lahko premoti, da se vès le va-nj zamisli in druge svoje prihodke zanemari. To je napak in ne smé biti. Naši vinorejci imajo večidel zlo rodovitno zemljo in torej memo vinogradov lahko tudi še veliko družih lepih pridelkov imajo. Se vé, da brez dela in terpljenja tudi njim ne bodo pečeni tiči v usta leteli, kakor drugim nikjer in nikoli ne. Pa dozdej so Dolenci, razun poslednjih let, čeravno se je v dolgem miru ljudstvo zlo pomnožilo in so tudi zemljišča zlo, bi rekel, preveč razkosene, s svojimi lastnimi pridelki izhajali in živeža niso iz družih krajev potrebovali. To se brez posebne pridnosti posihmal ne bo dalo več storiti, ker davki so večí, potrebe ljudi tudi večí, in še marsiktere druge okoliščine so, ki jih tukaj ne bomo razkladali. V poprejšnih stoletjih so bili ljudje z malim in leskoraj s samimi domačimi stvarmi zadovoljni, vse je bilo bolj priprosto; otroci so od svojih starih nekako neskerbnost podedovali, in pa delajo po stari navadi brez misel, kar je tačas morebiti brez velike škode bilo, ker še ni bilo cest na vse kraje, in manj ljudi in manj barantije in manj potreb. Ali zdaj je to vse drugače, tedaj tudi mi pri stari šegi in pri starem kopitu ne smémo in brez velike škode ne moremo ostati. Dolenci imajo ne zlo malo rodovitnega polja, in v več krajih dovelj lepih travnikov. Polje potrebuje pa dobrega obdelovanja, globocega oranja in gnoja, in se dá z gnojem in z dobrim obdelovanjem prisiliti, da dvakrat in trikrat več rodi od dozdej. Gnoj je pravi živelj vsaktere rasti; pa gnoja imajo